

Riskbruk alkohol

Alkoholvanor kan vara en betydande bakomliggande orsak till en rad olika sjukdomar och besvär. Som exempel kan nämnas hypertoni, ont i mage, rygg, oro, trötthet, ångest, sömnbesvär, frakturer, upprepade eller långdragna sjukskrivningar (egentligen kan nästan alla sjukdomar och besvär vara kopplade till alkohol). Vid riskbruk av alkohol finns en kraftigt förhöjd risk för sjukdom, sänkt livskvalitet och förtida död. Olika typer av riskbruk av alkohol kan ge upphov till olika typer av negativa konsekvenser. Om en person har en hög genomsnittlig konsumtion, men sällan dricker en större mängd alkohol vid ett och samma tillfälle, ökar risken dels för kroniska skador på kroppen (såsom leverskador och olika former av cancer), dels för psykiska störningar och sociala problem. Om en person däremot mestadels dricker en större mängd alkohol vid ett och samma tillfälle så ökar risken för dels akuta effekter (såsom olycksfall, våld och sociala problem), dels psykiska störningar.

Vårdnivå och remiss

Vårdnivå 1: Alla vårdgivare med självständiga vårdkontakter

Se Rutinbeskrivning vårdnivå 1 under relaterad information.

Alla vårdgivare med självständiga vårdkontakter ska i möte med patienten:

1. Se Faktadokument Fråga patienten om levnadsvanor.
2. Se Faktadokument Ge enkla råd.
3. Se Faktadokument Dokumentera i Cosmic.
4. Se Faktadokument Remiss.

Vårdnivå 2: Särskild resursperson med fördjupad kunskap

På vårdcentralen ska det finnas personal, som är utbildad för att kunna erbjuda rådgivande samtal för patienter som har ett riskbruk av alkohol. Resurspersoner kan även finnas på sjukhusets mottagningar.

Vuxna patienter med riskbruk av alkohol

Rådgivande samtal ska erbjudas i första hand. Om patienten har behov ska rådgivande samtal med särskild uppföljning eller kvalificerat rådgivande samtal erbjudas.

Bruk av alkohol hos gravida samt småbarnsföräldrar med riskbruk av alkohol

Rådgivande samtal ska erbjudas till gravida som brukar alkohol och till föräldrar eller andra vårdnadshavare med riskbruk av alkohol som har späd- eller småbarn.

Riskbruk av alkohol hos personer som ska genomgå en operation

Rådgivande samtal ska erbjudas till personer med riskbruk av alkohol som ska genomgå en operation.

Rådgivande samtal

Åtgärder på denna nivå innebär att hälso- och sjukvårdspersonal för en dialog med patienten samt anpassar åtgärderna till den specifika personens ålder, hälsa, risknivåer med mera. Samtalet kan inkludera motiverande strategier (motiverande samtal). Det rådgivande samtalet kan kompletteras med olika verktyg och hjälpmedel som kan hjälpa personen att förändra levnadsvanan. Åtgärderna kan också kompletteras med särskild uppföljning, i form av återbesök, telefonsamtal, brev eller mejl vid ett eller flera tillfällen. Åtgärden rådgivande samtal är tidsmässigt omfattande och tar vanligen 10–15 minuter, men ibland upp till 30 minuter.

Se Faktadokument Stöd för motiverande samtal kring riskbruk av alkohol.

Verktyg och tjänster

- Se Faktadokument Alkoholintag som räknas som riskbruk.
- Se AUDIT under relaterad information.
- Se Faktadokument Tolkning av AUDIT-poäng.
- Se Samtalet om riskbruk av alkohol under relaterad information.
- Se Faktadokument Hälsokurvan.
- Se Broschyr: Det handlar om din hälsa under relaterad information.

Vårdsnivå 3: Alkoholberoende

Om patienten inte får kontroll över sitt drickande bör remiss till lokal beroende- och missbruksvård övervägas, se Faktadokument Missbruk och beroende.

Uppföljning

Genom att följa upp råden vid återkommande tillfällen förstärks effekten av råden. Detta kan till exempel ske efter 1 och 3 månader i form av återbesök, telefonsamtal, brev eller mejl vid ett eller flera tillfällen. För patient med regelbundet återkommande besök pga kronisk sjukdom följs råden dessutom upp på ett naturligt sätt vid varje besök med hjälp av Levnadsvaneformuläret.

Dokumentation

Vårdsnivå 1

Dokumentation av levnadsvanor görs i COSMIC i "Journaltabell" > "Levnadsvanor".

Se Bildspel: Så här dokumenteras levnadsvanor i Cosmic under relaterad information.

KVÅ-kod

Åtgärderna journalförs som KVÅ-kod: DV121 Enkla råd om alkohol.

Vårdnivå 2

Vid fördjupat stödsamtal hos särskild resursperson sätts kontaktorsak: Hälsosamtal Alkohol Z108 E.

KVÅ-kod

Åtgärderna journalförs som KVÅ-kod: DV122 Rådgivande samtal om alkohol. DV123 Kvalificerat rådgivande samtal om alkohol.

Kvalitetsindikatorer

- Dokumentation av veckovolym och intensivkonsumtion av alkohol.
- Personal på varje vårdenhet som har utbildning för att samtala om alkoholvanor och riskbruk.

Patientinformation

Se Alkoholhjälpen under relaterad information.

Se Så kan du ändra dina alkoholvanor under relaterad information.

Se Alkoholberoende under relaterad information.

Mer information

Se Socialstyrelsens riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor under relaterad information.

Se Handlingsprogram: Alkoholförebyggande arbete under graviditet och under spädbarns- och förskoleåldern vid KHV och BHV i Jönköpings län under relaterad information.

Se Vårdriktlinjer för samverkan mellan psykiatri och primärvård för vuxna under relaterad information.

Se 10 frågor om alkohol identifierar beroendeproblem under relaterad information.

Se Alkohol, Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning under relaterad information.

Se Folkhälsomyndigheten under relaterad information.